

עֲקִיבָא אוֹמְרִים: אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת.

שהרי לא שבת שם בכניסת השבת.

מַעֲשֵׂה שְׁבָאוֹ חֲכָמִים מְפָרְנֵדִיסִין - עיר נמל

בדרום מזרח איטליה **וְהַפְּלִיגָה סְפִינָתָם בַּיָּם** -

שלאחר שעגנה בערב שבת בנמל, הפליגה בשבת בים

חוץ לתחום, **רַבֵּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה**

הִלְכוּ אֵת כְּלָהּ - את כל הספינה, שהרי היא

מוקפת מחיצות כשיטתם, **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי**

עֲקִיבָא לֹא זָווּ מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, שָׂרְצוּ לְהַחֲמִיר

עַל עֲצָמָן - שאף על פי ששבתו בספינה מערב שבת

ואף לשיטתם היה מותר להלך את כל הספינה, בכל

זאת החמירו על עצמם כדי שלא יטעו להתיר בדיר

ובסוהר:

משנה ב

פַּעַם אַחַת היו באים החכמים הנ"ל בספינה בערב

שבת **וְלֹא נִכְנסוּ לְנִמְלָה עַד שֶׁחֲשָׁכָה** ולא ידעו אם

נכנסה ספינתם לתוך תחום העיר קודם השבת או

לא³¹.

אָמְרוּ לוֹ לְרַבֵּן גַּמְלִיאֵל: מָה אָנוּ לִירֵד בשבת

מהספינה ליבשה? **אָמַר לְהֵן: מְתָרִים אַתֶּם,**

שְׁכַבְר הַיִּיטִי מְסַתְפֵּל במשקפת שבידי, **וְהַיִּינוּ**

בְּתוֹךְ הַתְּחוּם עַד שֶׁלֹּא חֲשָׁכָה הלכך מותרים

אנחנו לירד בשבת:

משנה ג

מִי שִׁינְא חוץ לתחום שבת **בְּרֵשׁוֹת** בית דין, כגון

לעדות החודש, או להציל מהדליקה, **וְאָמְרוּ לוֹ**

כָּבֵר נַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה ואינך צריך לילך

ר' עובדיה מברטנורא

יהושע ור' עקיבא אומרים אין

לו אלא ארבע אמות. דכיון

דלא שבת באויר מחיצות

מבעוד יום לא מהני ליה

מחיצות. ורבותי פירשו משום

דגורי דיר וסוהר אטו בקעה

שאין לה מחיצות, ובבקעה כולי

עלמא מודו דאין לו אלא ארבע

אמות: מפרנדיסין. שם מקום:

והפליגה. כשהיא מתרחקת

משפת הים ונכנסת באמצעו

קרי הפלגה, לשון פלגי מים

(תהלים א): הלכו את כולה. היו

מהלכין בכל הספינה. ואע"פ

שהספינה הלכה בשבת ויצאו

חוץ לתחום, הוי כמי שיצא חוץ

לתחום וניתן בדיר או בסוהר,

שהספינה מוקפת מחיצות:

שרצו להחמיר על עצמן.

לדידהו נמי דגורי דיר וסוהר

אטו בקעה, בספינה כל זמן

שהיא מהלכת היה מותר להלך

את כולה. ועוד שהרי שבתו

באויר מחיצות מבעוד יום, אלא

שרצו להחמיר. והלכה כר'

גמליאל וכו"א בן עזריה:

ב לנמל. מקום שהספינות

חונות כשיוצאות מן הים אל

שפתו: מיה אנו לירד. מן

הספינה לתוך העיר, כלום באנו

מחוץ לתחום משחשיכה. והאי

נמל לאו מוקף מחיצות הוה

דאי הוה, מוקף מחיצות הא

קאמר רבן גמליאל לעיל

בנתנהו בדיר או בסוהר דמהלך

את כולה: שכבר הייתי

מסתכל. בשפופרת של קנה חלול שהיתה מתוקנת למדת צפיית אלפים אמה: ג מי שיצא

ברשות. כגון לעדות החדש או להציל מן העובדי כוכבים או מן הנהר: כבר נעשה מעשה. ואינך

31. ומדובר שהנמל לא היה מוקף מחיצות, שאם היה מוקף, הרי דינו כדיר וסוהר, שאמר עליהם רבן גמליאל (במשנה א) שמהלך את כולו.

יש לו אלפים אמה לכל רוח מהמקום שאמרו לו.

אם היה בתוך התחום - שהאלפיים אמה שיש לו עתה מהמקום בו עכבוהו חופפים לתחום שבת של העיר - **כאלו לא יצא** מעירו, וחוזר ודינו כבני עירו, שכן מצאנו שהקילו חכמים, **שכל היוצאים להציל** מפני הגויים **חוזרין למקומן** אפילו עם כלי זינם, כך גם הקלו לזה שיצא ברשות, להיות כאילו לא יצא:

משנה ד

מי שישב לנוח **בדרך** בערב שבת בין השמשות, וקדש היום, **ועמד** לאחר שחשיכה, **וראה והרי הוא סמוך לעיר** בתוך תחומה, **הואיל ולא היתה בנותו לך** - לקנות שביתה בתוך העיר - **לא יכנס** לעיר להיות כאנשי העיר, אלא ממקום שחשכה לו ימדוד אלפיים אמה, והולך עד מקום שיכלו ולא יותר, **דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: יכנס** לעיר, והרי הוא כבני העיר, שמהלך כולה וחוצה לה אלפיים אמה לכל רוח כיון ששביתתו שם היתה בטעות, שוודאי אם היה יודע שהוא בתוך תחום העיר, היה מתכוון לקנות שביתה בתוך העיר.

אמר רבי יהודה: מעשה היה ונכנס רבי מרפון - שלן מחוץ לעיר בליל שבת, ובשבת נכנס לעיר והלך בכולה כאנשי העיר **בלא מתפון** בלי שיתכוון בכניסת השבת לשבות בתוך העיר³².

משנה ה

מי שישן בדרך בערב שבת, **ולא ידע שחשכה** ונמצא שלא התכוון בין השמשות לקנות שביתה - **יש לו אלפים אמה לכל**

ר' עובדיה מברטנורא

צריך לילך: יש לו אלפים אמה לכל רוח. ממקום שנאמר לו: כאילו לא יצא. הכי קאמר, אם היו אותן אלפים אמה הנתונות לו לכל רוח ממקום שנאמר לו נכנסות לתוך אלפים של תחום ביתו, כאלו לא יצא מתחומו דמי, והולך עד ביתו והרי הוא כבתחילה: **שכל היוצאין להציל חוזרין למקומן.** הכי קאמר, שכן מצינו קולא אחרת בכל היוצאין להציל מן העובדי כוכבים ומן המפולת, שמפני שיצאו ברשות התירו להם לחזור בכלי זינן למקומם ולא הצריכום להניח כלי זינן, הכי נמי הקילו [לזה שיצא] ברשות להיות כאילו לא יצא: ד מי שישב בדרך. לנוח ולא היה יודע שהיה בתחום העיר וחשכה לו שם, וכשעמד ראה שהוא סמוך לעיר ובתחומה: **לא יכנס.** לעיר להיות כאנשי העיר, אלא ממקום שחשכה לו ימדוד אלפים אמה ועד מקום שיכלו ילך בעיר ותו לא: ר"י אומר יכנס. וילך כל העיר וחוצה לה אלפים אמה כבני העיר. והלכה כר' יהודה: **בלא מתכוין.** שלא ידע כשחשיכה לו שהוא בתחום העיר, ולא נתכוין להיות שביתתו בעיר אלא במקומו: ה יש לו אלפים

ביאורים והרחבות

32. גרסינן בגמרא (מה, א): תניא אמר רבי יהודה: מעשה ברבי טרפון שהיה מהלך בדרך וחשכה לו, ולן חוץ לעיר. לשחרית מצאוהו רועי בקר, אמרו לו רבי, הרי העיר לפניך, הכנס! נכנס וישב בבית המדרש ודרש כל היום כולו. אמרו לו (לרבי יהודה): משם ראייה? שמא בלבו היתה (שהתכוון לשבות בעיר), או בית המדרש מובלע בתוך תחומו היה (תוך אלפיים ממקום שביתתו).